

Information

– underårigs rätt i dödsbo

Överförmyndarnämndens tillsyn

Överförmyndarnämnden har enligt lag till uppgift att utöva tillsyn över förmyndares och gode verksamhet. När ett underårigt barn har del i ett dödsbo gäller särskilda bestämmelser. Av särskild vikt är att en förmyndare/förälder som tar del i ett arvskifte för den underåriges ska inhämta överförmyndarnämndens samtycke till arvets fördelning. Det är därför nödvändigt att upprätta en formell arvskifteshandling och lämna in den till överförmyndarnämnden för granskning och godkännande. Nedan redogörs närmare för de åtgärder och förhållanden som förmyndaren bör iaktta vid frågan om arvskifte.

Ställföreträdarskap för underåriga

Förmyndarskap

En underårig företräds normalt i sina ekonomiska angelägenheter av sin förmyndare. I allmänhet är barnets föräldrar förmyndare, vilket följer av att den ena eller båda föräldrarna också är vårdnadshavare. Det är dock inte alltid som en förälder, vårdnadshavare och förmyndare är samma person.

Godmanskap i vissa fall för underåriga

I de fall då förmyndaren på grund av hinder av rättslig natur inte kan handla på den underåriges vägnar ska en god man förordnas för den underåriga. Sådant hinder förekommer särskilt i det praktiskt viktiga fallet att underårigt barn tillsammans med sin far eller mor är delägare i samma dödsbo. För vården av den underåriges rätt i dödsboet träder god man in i förmyndarens ställe. Överförmyndarnämnden är den myndighet som förordnar en god man.

När det gäller arvsavstående från förmyndare till omyndigt barn är barnet att anse som dödsbodelägare om avstående avser hela arvsloten eller viss kvotdel av densamma. Omfattar avstående däremot visst bestämt belopp eller bestämt gods eller dylikt (så kallat legat) är den underåriga inte att anse som dödsbodelägare och god man ska då inte heller förordnas.

För vården av den underåriges rätt i dödsboet har den tillfällige gode mannen att iaktta i huvudsak samma förhållningsregler som en förmyndare. Förvaltningen av den underåriges egendom övertas emellertid av förmyndaren när bodelning och skifte skett, eller avtal slutits om sammanlevnad i oskiftat bo. För vården av den underåriges rätt i dödsboet träder god man in i förmyndarens ställe. Överförmyndarnämnden är den myndighet som förordnar en god man.

Förmyndarens rättigheter och skyldigheter

Förmyndarskapet innebär, förutom rätten att på den underåriges vägnar delta i bodelning och skifte eller sluta avtal om sammanlevnad i oskiftat bo, även rätt och plikt att för den underåriges räkning ta del i boets förvaltning och utredning.

Vad gäller boets förvaltning och utredning ska följande särskilt uppmärksammas. Förmyndaren ska se till att bouppteckning sker senast inom tre månader efter dödsfallet och denne är skyldig att närvara vid bouppteckningen. Vidare måste förmyndaren bevaka att bouppteckningshandlingen ges in till Skatteverket för registrering senast en månad efter det att den blivit upprättad. Av stor vikt är att förmyndaren ser till att dödsboet skiftas så snart som möjligt samt att skiftet granskas och godkänns av överförmyndarnämnden.

Testamente och arvsavstående

I samband med bouppteckningen kan testamente förekomma. Förmyndaren ska då skriva under att denne har tagit del av testamentet. I detta sammanhang ska särskilt uppmärksammas att förmyndaren inte får avstå från arv eller testamente för den underåriges räkning. Är den underårige bröstarvinge ska förmyndaren tänka på att göra förbehåll för dennes laglott, vilket görs genom att begära jämkning av testamentet.

Dödsboets förvaltning / boutredningen

Sedan bouppteckning förrättats ska förmyndaren delta i dödsboets förvaltning och utredning. Dödsboets tillgångar ska utredas och dess skulder betalas. Vissa åtgärder kan kräva tillstånd av överförmyndarnämnden. Sådant tillstånd krävs om en fastighet eller bostadsrätt som tillhör dödsboet ska säljas eller om ett lån ska tas upp m.m. Det är förmyndaren som ska ansöka om överförmyndarnämndens tillstånd i sådana fall. Upplysning om förfarandet vid dessa frågor lämnas vid kontakt med överförmyndarnämnden.

Dödsboets avveckling

När boutredningen är avslutad ska boet avvecklas. Finns efterlevande make/maka (härefter make) ska bodelning först göras varvid makarnas egendom (giftorättsgodset) delas i två lotter (huvudregel). Den ena lotten tillhör den efterlevande maken och den andra tillhör dödsboet och ska bli föremål för arvskifte. Observera att fördelningen mellan efterlevande maken och dödsboet kan förändras om det finns ett äktenskapsförord. Bodelning mellan dödsboet och efterlevande maken samt fördelningen av arvet brukar sammanföras i en gemensam handling kallad ”bodelning och arvskifte”.

Om den avlidne var gift vid dödsfallet ärver den efterlevande maken kvarlåtenskapen. Gemensamma barn är att anse som efterarvingar och får därmed vänta på sitt arv till dess den efterlevande maken avlider. Barn som inte är gemensamma med maken, s.k. särkullbarn, har rätt att få sitt arv med en gång. Eventuella testamenten kan sätta arvsreglerna ur spel.

Södertälje kommun, underårigs rätt i dödsbo

Om den avlidne var sambo är inte den efterlevande sambon arvsberättigad. Sambolagen som avser bostad och bohag införskaffad för gemensamt bruk (samboegendom) ger dock efterlevande sambo möjlighet att begära bodelning. Vid bodelning har efterlevande sambo rätt att som sin andel alltid få ut så mycket samboegendom som motsvarar ett värde om två gånger prisbasbeloppet vid tiden för dödsfallet.

Redogörelse om inte dödsboet skiftas inom 6 månader

Skiftas inte ett dödsbo inom sex månader från det att bouppteckningen förrättades och har avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo inte heller ingåtts, ska förmyndaren inom denna tid lämna en redogörelse till överförmyndarnämnden om anledningen till att dödsboet inte har skiftats. En sådan redogörelse ska därefter och till dess att dödsboet har skiftats eller ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts lämnas var sjätte månad.

Arvskiftet

Vid arvskifte ska tillgångarna värderas och tas upp till dagsaktuella värden. Skifteshandlingen ska undertecknas av samtliga delägare jämte den gode mannen för den underåriges räkning och ges in tillsammans med en ansökan till överförmyndarnämnden för godkännande.

För arvskifte gäller särskilda regler enligt 23 kapitlet ärvdabalken. I många fall kan det därför vara lämpligt att låta någon med professionell erfarenhet upprätta arvskifteshandlingen (bouppteckningsfirmor, begravningsbyråer, juridiska byråer och advokater kan lämna närmare besked härom).

Utbetalning till spärrat konto

När en underårig på grund av arv eller testamente har fått pengar eller värdehandlingar till ett värde överstigande ett prisbasbelopp (44 500 kr år 2013) ska den som ordnar med utbetalningen från dödsboet sätta in medlen hos bank eller kreditmarknadsföretag, med uppgift om att de inte får tas ut utan överförmyndarnämndens tillstånd (så kallad överförmyndarspär). Detsamma gäller eventuella försäkringsmedel överstigande nu nämnt belopp som tillfaller den underåriga. Vidare ska den som sköter utbetalningen genast anmäla förhållandet till överförmyndarnämnden. Skyldigheten att sätta in medlen på spärrat konto och anmäla förhållandet till överförmyndarnämnden följer av 16 kapitlet 11 § föräldrabalken.

Deklaration

Dödsboet finns kvar tills alla tillgångar är skiftade. Under tiden är dödsboet som regel skyldigt att deklarerat. Förmyndaren är skyldig att se till att dödsboet lämnar in en deklARATION. Huvudregeln är att samtliga delägare ska underteckna deklARATIONEN, men har en delägare fått fullmakt från de andra kan denne ensam underteckna.

Hur länge kan dödsboet stå oskiftat?

Det finns ingen tidsgräns hur länge ett dödsbo får vara oskiftat utom när det ingår en skog- eller lantbruksfastighet i dödsboet. En sådan fastighet får inte ägas av ett dödsbo mer än fyra år efter det år dödsfallet inträffade. Observera att det ofta inte är skattemässigt fördelaktigt att låta ett dödsbo stå oskiftat för länge.